

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 8.3.2007
KOM(2007) 100 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

om ligestilling og styrkelse af kvinders position i udviklingssamarbejdet

[SEK(2007) 332]

DA

DA

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

om ligestilling og styrkelse af kvinders position i udviklingssamarbejdet

1. INDLEDNING

Det er almindeligt anerkendt, at ligestilling mellem mænd og kvinder ikke alene er vigtig i sig selv, men også er en grundlæggende menneskeret og et spørgsmål om social retfærdighed. Endvidere er ligestilling en væsentlig forudsætning for at skabe vækst og mindske fattigdommen, og det er nøglen til at opfylde udviklingsmålene i millenniumerklæringen, i det følgende benævnt "udviklingsmål". Ikke desto mindre er den manglende ligestilling i mange lande stadig dybt indgroet i kulturen, samfundsmønstret og de politiske systemer.

EU og medlemsstaterne spiller en vigtig rolle i kampen for at forhindre diskrimination af kvinder i udviklingslandene. På internationalt plan har de undertegnet internationale aftaler og erklæringer om ligestilling **(1)** (alle noter findes i **bilag I.**). EU's nuværende udviklingspolitik er derfor baseret på et fast tilsagn om, at der skal gøres større fremskridt på dette så afgørende område.

I den **europæiske konsensus (2)** understreges det, at ligestilling spiller en væsentlig rolle i forbindelse med de nye støttemetoder. Selv om ligestilling er en fælles målsætning og værdi overalt i EU, anerkendes ligestilling i den europæiske konsensus som et mål i sig selv. I dokumentet om politiske retningslinjer fremhæves ligestilling som ét af fem fælles principper **(3)** i EU's udviklingssamarbejde.

EU har derudover givet tilsagn om, at ligestilling mellem henholdsvis mænd og kvinder og drenge og piger skal indgå i samtlige aftaler med de forskellige geografiske regioner om udviklingssamarbejde **(4)**. Dertil kommer, at køreplanen for ligestilling mellem mænd og kvinder **(5)** nævner ligestilling mellem mænd og kvinder uden for EU som ét af de 6 prioriterede indsatsområder **(6)**.

For at opnå en højere grad af ligestilling har de fleste medlemsstater og Kommissionen hidtil anlagt en tostrengt strategi. Den vedrører på den ene side integration af kønsaspektet i alle politikker, strategier og foranstaltninger og på den anden side finansiering af foranstaltninger, som direkte styrker kvinders position **(7)**.

For at tilpasse denne fremgangsmåde til de nye støttemetoder og til kravene i Paris-erklæringen om bistandseffektivitet arrangerede Kommissionen i november 2005 en stor konference om emnet "Owning Development: Promoting Gender Equality in New Aid Modalities and Partnerships" sammen med De Forenede Nationers Udviklingsfond for Kvinder, UNIFEM **(8)**. På konferencen så man på, hvilke fremskridt der var gjort på ligestillingsområdet i udviklingslandene, og på hvordan EU kunne fremme ligestilling ved at sammensætte udviklingsbistanden anderledes.

Denne meddelelse tager udgangspunkt i resultatet af konferencen, i de politiske retningslinjer i den europæiske konsensus og i den praktiske erfaring, der hidtil er høstet. Meddelelsen

følger også op på de tilsagn, der blev givet i køreplanen for ligestilling mellem mænd og kvinder ved at fastlægge en EU-strategi for at opnå:

- lige rettigheder (politiske, civile, økonomiske, beskæftigelsesmæssige, sociale og kulturelle rettigheder) for mænd og kvinder og drenge og piger
- lige adgang til og kontrol over ressourcer for mænd og kvinder
- lige muligheder for at opnå politisk og økonomisk indflydelse for mænd og kvinder.

Mens handlingsprogrammet for generel hensyntagen til kønsaspektet i Fællesskabets udviklingssamarbejde i perioden 2001-2006 skabte grundlag for kapacitetsopbygning i Kommissionen, fastslår denne meddelelse, at spørgsmålet om ligestilling og styrkelse af kvinders position spiller en vigtig rolle i EU-sammenhæng. Meddelelsen sender samtidig et tydeligt signal om, at ligestilling vil få stor betydning i EU's fremtidige udviklingssamarbejde.

2. LIGESTILLINGENS BETYDNING

Der skal fokus på kvinder, hvis man vil skabe en bæredygtig social og økonomisk udvikling, mindske fattigdommen og beskytte miljøet. Alligevel udsættes en stor del af kvinder verden over dagligt for diskrimination. Selv om forskelsbehandling er en kompleks sag, har erfaringen vist, at følgende områder er særligt velegnede til at illustrere forholdet mellem kvinders status og en langsigtet reduktion af fattigdom.

Kvinders betydning for **beskæftigelsen og økonomien** undervurderes ofte, fordi de fleste kvinder arbejder i den **uformelle sektor** med lav produktivitet og indkomst, ringe arbejdsforhold og med ringe eller slet ingen social sikring. I Afrika udgør kvinder f.eks. 52 % af befolkningen, men de bidrager med 75 % af landbrugsarbejdet og fremstiller og sælger 60-80 % af fødevarerne. Den kvindelige arbejdskraft i de afrikanske lande syd for Sahara var i 2005 på 73 millioner kvinder svarende til 34 % af antallet af beskæftigede i den formelle sektor. Kvinderne tegnede sig kun for 10 % af indkomsten og ejede blot 1 % af aktiverne.

Selv om handelsliberaliseringen på længere sigt har været positiv for de fleste økonomier, kan den i første omgang også have negative følger for sårbare grupper og især for fattige kvinder (10). Forskellige økonomiske sektorer kan have en altafgørende indflydelse på ligestillingen: f.eks. kan ringe **infrastruktur** undergrave pigers mulighed for skolegang, enten fordi transporten er for usikker, eller fordi mangel på adgang til vand i nærheden kan betyde, at forældre ser sig nødsaget til at beholde pigerne hjemme, så de kan deltage i det huslige arbejde.

Styrkelsen af kvinders position er et vigtigt aspekt af **samfundsforvaltningen**. I mange lande marginaliseres kvinder som beslutningstagere. Det er afgørende at sikre lige rettigheder (11) for mænd og kvinder gennem lovgivning, som dog skal også håndhæves for at sikre kvinders grundlæggende menneskerettigheder og for at begrænse fattigdommen og øge den økonomiske vækst. I **konfliktsituationer** spiller kvinder en vigtig rolle, og de bør have indflydelse på den fredsbevarende indsats i overensstemmelse med FN-Sikkerhedsrådets resolution 1325 (12).

Kvinder diskrimineres også med hensyn til adgang til **uddannelse** (13). 57 % af de børn i den skolesøgende alder, som ikke går i skole, er piger (14), og kvinder tegner sig for to tredjedele

af verdens analfabeter (15). Kvinders og pigers mulighed for at få større økonomisk og social indflydelse ved at uddanne sig eller deltage i produktive og sociale aktiviteter uden for hjemmet begrænses kraftigt af, at de har ansvaret for husholdningen.

På **sundhedsområdet** giver kvinders begrænsede adgang til selv de mest basale sundhedsydelser anledning til bekymring. Dertil kommer, at et af de områder, hvor den største diskrimination finder sted, er seksuel og reproduktiv sundhed og dermed forbundne rettigheder. Ikke alene fremmer øgede investeringer i seksuel og reproduktiv sundhed de grundlæggende menneskerettigheder, de ville også forbedre kvinders sundhedstilstand, hvilket igen ville bidrage positivt til den samlede økonomi. Mange af de beskudte forbedringer, kvinder har opnået på sundhedsområdet inden for de seneste tiår, trues nu af HIV/AIDS. Det stigende antal HIV-smittede blandt kvinder og piger er stærkt foruroligende (16).

Vold mod kvinder er en krænkelse af kvinders menneskerettigheder og forhindrer i høj grad ligestilling, udvikling og fred. Ofte er der sammenhæng mellem voldelig seksuel adfærd og spredning af HIV/AIDS. **Kvindehandel** er en forbrydelse, som har rod i stor fattigdom, diskrimination, dårlig samfundsforvaltning, væbnede konflikter og mangel på beskyttelse mod diskrimination.

Bilag II indeholder en mere indgående analyse af forskelsbehandlingen mellem mænd og kvinder.

3. STATUS

EU har gjort en stor indsats for at fremme ligestilling både i og uden for EU. Efterhånden indgår spørgsmålet om ligestilling som en naturlig del af dialogen med flere og flere partnerlande, og det indgår i EU's høringer af civilsamfundet. Denne proces har gjort partnerne i udviklingslandene opmærksomme på, at ligestilling og styrkelse af kvinders position er vigtig, og at der er en sammenhæng mellem ligestilling og bekæmpelse af fattigdom. Det er en proces, der har bidraget positivt til det arbejde, som de enkelte lande har gjort for at opnå ligestilling ved at gennemføre forskellige projekter og programmer med støtte fra Kommissionen og medlemsstaterne (18). Overalt i 10. EUF-programmeringsrunde har EU lagt særlig vægt på, at spørgsmålet om ligestilling indgår i landestrategierne. Der er tydeligvis sket fremskridt med hensyn til kapacitetsopbygningen både i medlemsstaterne og i Kommissionen (19).

Der er dog stadig langt igen. For det første er udviklingsmålene slet ikke opfyldt endnu. Navnlig er den første frist for at fjerne kønsdiskriminering i grundskolen inden 2005 overskredet. I udviklingslandene lå antallet af piger, der var tilmeldt sidste del af grundskolen, i gennemsnit på 89 % i forhold til antallet af tilmeldte drenge. Kvinder har stadig færre gode job end mænd, og én ud af tre kvinder vil i løbet af sit liv blive udsat for en eller anden form for vold, fordi hun er kvinde. Dertil kommer, at udviklingsmålene fokuserer på sundheds- og uddannelsesaspektet af ligestillingen, mens mange af de øvrige aspekter af ligestillingen overses (20).

For det andet er der socialt og kulturelt set mange forhold, som står i vejen for ligestillingen. Traditionelle samfundsmønstre giver kun ringe incitament til at ændre ved de eksisterende kønsroller, især for dem som har interesse i at bevare status quo. Det er formodentlig en af de

væsentligste grunde til, at foranstaltninger til fordel for ligestilling ikke altid prioriteres højt, og at ligestilling i de fleste landestrategier er et underordnet emne (21).

På trods af de store fremskridt, der er sket, er der ingen tvivl om, at kønsaspektet hverken er integreret fuldt ud i landestrategierne eller i EU's praktiske udviklingssamarbejde. I en tematisk evaluering af integrationen af kønsaspektet i EF's udviklingssamarbejde med tredjelande (2003) blev Kommissionens konstruktive indsats anerkendt, men samtidig blev det konkluderet, at der i EU's udviklingssamarbejde manglede specifikke politiske mål om ligestilling, og at integrationen af kønsaspektet var for ringe. Det blev endvidere konkluderet, at de økonomiske midler, der øremærkes til integrering af kønsaspektet i udviklingssamarbejdet, har været forsvindende få i forhold til de midler, der er øremærket til andre tværgående emner. Der er meget, der tyder på, at henstillingerne i evalueringen fortsat gør sig gældende – både for Kommissionens og medlemsstaternes vedkommende. (De 9 vigtigste henstillinger i evalueringen fremgår af **bilag IV**) (22).

En af EU's store fordele i arbejdet med at fremme ligestilling er, at man i forbindelserne til tredjelande kan trække på erfaringer fra bedste praksis i EU. Ligestilling anerkendes i EU som en grundlæggende rettighed og som en forudsætning for at opfylde EU's mål om vækst, fuld beskæftigelse og social samhørighed. I EU har man derfor investeret meget i ligestilling i form af lovgivning (23), integration af kønsaspektet, særlige foranstaltninger til fordel for kvinder, handlingsprogrammer, dialog mellem arbejdsmarkedets parter og dialog med civilsamfundet.

EU bør trække på sin lange erfaring og benytte sig af, at EU er en unik konstruktion, hvor en gruppe af meget forskellige lande på trods af meget forskellige kulturer og traditioner alligevel er nået til enighed om at gøre en indsats for at skabe ligestilling. Som en grundlæggende europæisk målsætning bør EU opfordre tredjelande til at tilslutte sig og leve op til internationale tilsagn såsom Beijing-handlingsprogrammet.

4. EN EU-STRATEGI FOR BEDRE RESULTATER PÅ LIGESTILLINGSOMRÅDET

EU er nu ved et vendepunkt med hensyn til ligestilling i udviklingssamarbejdet. Rammen og politikkerne er fastlagt – det vigtigste er nu at finde ud af, hvordan man sikrer, at strategier og praksis anvendes i forbindelse med de nye støttemetoder, der sætter fokus på kvinder. Det skal gøres helt klart, at foranstaltninger, der fremmer ligestilling, udover at øge den sociale samhørighed og sikre kvinders menneskerettigheder også har stor betydning for den økonomiske vækst, beskæftigelsen og bekæmpelsen af fattigdom.

4.1. Målsætninger

Den nye EU-strategi skal opfylde to **målsætninger**: For det første skal den **forbedre integrationen af kønsaspektet**. For det andet skal den sætte **fornyet fokus på særlige foranstaltninger**, der bidrager til at styrke kvinders position i partnerlandene. For at opfylde disse målsætninger skal samarbejdsstrategierne for ligestilling og styrkelse af kvinders position tilpasses til de nye støttemetoder, navnlig budgetstøtten.

4.1.1. *Reel integration af kønsaspektet*

Hvis integrationen af kønsaspektet og styrkelsen af kvinders position skal have nogen reel virkning, må der ske ændringer inden for tre områder:

(1) Den politiske indsats:

- Ligestilling og styrkelse af kvinders position er emner, der må tages op i den politiske dialog med partnerlandene på højeste niveau (24)

(2) Udviklings samarbejdet:

- Der skal ved udarbejdelsen og gennemførelsen af samarbejdsstrategier tages højde for den store betydning, kvinder har for vækst og udvikling, f.eks. skal der i strategier for landbrug og fødevarer sikkerhed tages højde for de forskellige problemer, kvinder har, da kvinder i nogle udviklingslande er ansvarlige for op til 80 % af den grundlæggende fødevarerproduktion (25)
- Der bør etableres velfungerende partnerskaber, føres gode dialoger og konsultationer med de involverede parter (herunder regeringer, forskningscentre, universiteter, civilsamfundet og internationale organisationer) forud for udarbejdelsen af landestrategier og bistandsprogrammer
- Der skal indføres ordninger, som fastlægger parternes respektive ansvar, og som også omfatter ligestilling og styrkelse af kvinders position, og de forskellige parter (regering, regionale økonomiske fællesskaber, udviklingskontorer, internationale institutioner, civilsamfundet, parlamentet og medier) ansvar skal præciseres
- Der bør indføres og anvendes indikatorer for resultater på ligestillingsområdet
- Der skal ved ydelse af budgetstøtte tages hensyn til ligestillingsproblematikken, idet udbetalingen af nye rater skal knyttes til kønsopdelte indikatorer og gå hånd i hånd med en seriøs politisk dialog.

(3) Styrkelse af den institutionelle kapacitet:

- Der skal udvikles tidssvarende praktiske værktøjer i evaluerings- og gennemførelsesfaserne (26)
- Der skal være bedre adgang til information og bedste praksis, og partnerlandene og personalet skal sættes ind i ligestillingsproblematikken.

4.1.2. Særlige foranstaltninger til styrkelse af kvinders position

På baggrund af analysen i punkt 2 er der udpeget 41 særlige kønsspecifikke foranstaltninger på følgende områder:

- **Samfundsforvaltning** (menneskerettigheder, styrkelse af kvinders rolle i det politiske liv, udvikling af indikatorer samt kvinders rolle i konflikt- og post-konfliktsituationer)
- **Beskæftigelse og økonomiske aktiviteter** (styrkelse af kvinders rolle i det økonomiske og sociale liv, beskæftigelse, budgetanalyse ud fra et ligestillingsperspektiv og forvaltning af de offentlige finanser)

- **Uddannelse** (afskaffelse af uddannelsesgebyrer, øget incitament til at sende piger i skole, bedre skoler og reduktion af analfabetismen blandt voksne)
- **Sundhed** (socialsikringsordninger og seksuel og reproduktiv sundhed og dermed forbundne rettigheder)
- **Vold mod kvinder** (lovgivning, beskyttelse af ofre og bevidstgørelse ved hjælp af mediekampagner og uddannelse).

Der er udarbejdet en vejledende liste over de mulige støtteforanstaltninger, som fremgår af **bilag III**. Foranstaltningerne er tænkt som en hjælp til at lave den rette programsammensætning for hver enkelt land eller region. Den rette sammensætning af foranstaltninger fastlægges individuelt efter en tilbundsående analyse af den enkelte situation.

4.2. Princippet om ejerskab og de nye støttemetoder

Et centralt princip i Paris-erklæringen er princippet om modtagerlandets ejerskab af initiativerne under udviklingssamarbejdet. Det har vist sig, at ved foranstaltninger til fremme af ligestilling og styrkelse af kvinders position, er det ikke nok, at partnerlandets regering føler ejerskab, også kvinderne selv må føle ejerskab. I praksis betyder det ofte, at man inddrager civilsamfundets organisationer (Civil Society Organisations) og lokalsamfundets organisationer (Community Based Organisations) (27). Støtte til de organisationer i civilsamfundet, som fremmer ligestilling, er særlig vigtig i de tilfælde, hvor antallet af kvinder, der deltager i det lokale eller centrale styre eller i parlamentet, er begrænset. EU ønsker derfor at støtte etableringen af organisationer i civilsamfundet de steder, hvor de endnu ikke findes, og at sikre, at der investeres i kapacitetsopbygningen i eksisterende organisationer, der har brug for at blive bedre til f.eks. at tale deres sag, foretage kønsrelaterede analyser og forbedre deres økonomiske færdigheder.

EU vil tilstræbe, at udviklingsbistand til fordel for landenes ligestillingspolitik kanaliseres bedre på grundlag af en indgående politisk dialog med partnerlandenes regeringer og med de vigtigste ikke-statslige aktører. Man vil undersøge problemer og behov i de enkelte lande for at sikre reelt lokalt ejerskab både på regerings- og civilsamfundsniveau og hos donororganisationerne.

Det paradigmeskift, som Paris-erklæringen lægger op til, afspejles i de nye foretrukne støttemetoder, dvs. budgetstøtte og sektorbaseret støtte i stedet for støtte til individuelle, enkeltstående projekter. Brugen af budgetstøtte er underlagt visse betingelser, navnlig skal partnerlandet være i gang med at gennemføre en national eller en sektorbaseret udviklingsstrategi, det skal have et makroøkonomisk reformprogram på plads, som har nogle af de store internationale donorer (normalt Den Internationale Valutafond) tilslutning, og det skal være tydeligt, at landet er villig til at gennemføre reformer.

Budgetstøtte kan bidrage til at skabe ligestilling, idet man kan knytte udbetalingen af variable rater til forbedringer i de kønsopdelte indikatorer, den kan bidrage til at forbedre det offentlige finansforvaltningssystem og anspore til en bredere dialog om partnerlandenes politiske prioriteter.

Kommissionen og medlemsstaterne vil støtte udarbejdelsen af indikatorer og indhentningen af data, som kan spore ændringer i ligestillingen, og som kan knyttes til udbetalingen af de variable rater.

4.3. Integration af kønsaspektet i nationale strategier

Udarbejdelsen af en strategi om fattigdomsbekæmpelse, en national udviklingsplan eller en landestrategi er en enestående chance for at undersøge, hvilken status kvinder har i forhold til mænd, hvilke forhold der står i vejen for udvikling og vækst, og som bunder i forskelsbehandling af mænd og kvinder, og for at fastlægge landsdækkende politikker, som tager hensyn til kønsaspektet. Ligestillingen i et land bør vurderes på tværs af sektorer med dens betydning for vækst og fattigdom for øje. EU vil benytte den løbende politiske dialog med partnerlandene til at sikre, at analysen af de variabler, der indvirker på fattigdommen, også omfatter ligestilling. Den politiske dialog suppleres af EU-bistand, som skal styrke de nationale myndigheders kapacitet på ligestillingsområdet. Der vil blive lagt vægt på, at fattigdom ikke bare defineres som manglende indkomst eller finansielle midler, men også som ulig adgang til og kontrol over samfundets materielle og immaterielle goder. Det betyder, at en række emner må sættes på den politiske dagsorden såsom:

- anerkendelse af et bredere fattigdomsbegreb, som udover indkomst omfatter disponibel tid og måling af konsekvenserne af fattigdom for henholdsvis mænd og kvinder og fremme af teknologi, der kan være med til at øge den disponible tid
- enighed om, at civilsamfundet bør bidrage til politisk dialog, til udarbejdelse af og opfølgning på strategidokumenter om fattigdomsbekæmpelse, hvori kønsaspektet altid integreres, og enighed om, hvilke kapacitetsopbyggende foranstaltninger der skal træffes.

4.4. Behov for kønsopdelte indikatorer

Indikatorer er nødvendige for at måle resultaterne af integrationen af kønsaspektet og de kønsspecifikke foranstaltninger (28). De fleste af de indikatorer, der anvendes i dag, afspejler kønsrelaterede problemer i de sociale sektorer. I de fleste udviklingslande er der meget få pålidelige indikatorer til at måle ændringer i kvinders beskæftigelse, den ulønnede plejesektor, borgerrettigheder, forekomsten af vold mod kvinder, retten til arv/ejendom og brugsret over jord og kvinders repræsentation og deltagelse i beslutningsprocessen.

EU vil derfor støtte udarbejdelsen og anvendelsen af kønsopdelte indikatorer og forbedringen af de grundlæggende statistikker for at sikre, at der sker fremskridt inden for alle områder, der vedrører ligestilling og styrkelse af kvinders position (29). **Bilag VII** indeholder en ikke-udtømmende liste over mulige indikatorer, som tager højde for områder som uddannelse, sundhed, samfundsforvaltning/styrkelse af kvindernes situation, beskæftigelse/økonomiske aktiviteter, disponibel tid og vold mod kvinder.

4.5. Integration af kønsaspektet i budgetstrategien

Budgetstøtte er et instrument, der i stigende grad anvendes til at formidle støtte, og det betyder, at man må se på, hvordan ligestilling kan fremmes inden for eller ved hjælp af sådanne programmer. Det er derfor yderst vigtigt at sikre, at der i partnerlandenes budget tages hensyn til kønsaspektet. Dette kræver:

- at der skabes opmærksomhed om ligestilling, og at kønsaspektet integreres i budgetprocessen på nationalt og lokalt niveau
- *en omprioritering af udgifter og omlægning af programmer inden for sektorer for at opnå ligestilling og menneskelig udvikling*
- kontrol af statens indtægter og udgifter for at sikre, at forskelsbehandlingen af mænd og kvinder reelt mindskes.

4.6. Koordination og harmonisering med medlemsstaterne

Hvis ligestilling skal fremmes effektivt i udviklingssamarbejdet, er det vigtigt, at medlemsstaternes og Kommissionens programmer koordineres, således at de supplerer hinanden bedst muligt. Kommissionen vil fortsat tilrettelægge møder med medlemsstaternes eksperter på ligestillingsområdet, og den vil sammen med medlemsstaterne tilstræbe at forbedre ikke alene koordineringen på EU-plan, men også harmoniseringen af aktiviteter til fordel for større ligestilling i udviklingssamarbejdet. Der vil især blive lagt vægt på at styrke EU's og medlemsstaternes viden om ligestilling ved at identificere og udveksle bedste praksis. I udarbejdelsen af landestrategipapirer og strategier for fælles bistand vil der fortsat blive lagt vægt på en mere koordineret og harmoniseret indsats. EU-delegationerne og medlemsstaternes ambassader vil fortsat benytte de eksisterende koordineringsmekanismer på de initiativer på ligestillingsområdet, der sættes i værk på stedet.

4.7. EU's indsats på internationalt og regionalt niveau

Det bilaterale samarbejde med partnerlandene om ligestilling suppleres af EU's indsats på internationalt niveau. Det styrker EU's rolle som international aktør i udviklingssamarbejdet at kunne tale med én stemme. Kommissionen og medlemsstaterne vil gøre en indsats for at fremme ligestilling og styrke kvinders position i de relevante internationale fora. Det er især vigtigt at sikre, at ligestillingsområdet udvides til andre områder, som i modsætning til sundhed og uddannelse, ikke er omfattet af udviklingsmål 3.

Regionalt og interregionalt samarbejde fremmer udvekslingen af oplysninger om ligestillingsværktøjer, data, analysemateriale og uddannelse mellem medlemmerne af de regionale organisationer. Kommissionen og medlemsstaterne vil derfor fortsat fremme det regionale samarbejde på ligestillingsområdet og deltage i de eksisterende internationale og regionale netværk på området.

5. SÆRLIGE EU-INITIATIVER TIL FREMME AF LIGESTILLING

Kommissionens rolle i gennemførelsen af strategien medfører foranstaltninger på tre fronter:

5.1. Landeprogrammering

Kommissionen vil være særlig opmærksom på at sikre, at ligestilling og styrkelse af kvinders position indgår i alle fremtidige landestrategier og regionale strategier (30). Det indebærer følgende:

- videreudvikling af interne værktøjer og retningslinjer for programmering

- en systematisk vurdering af kønsaspektet i landestrategier og regionale strategier, herunder midtvejs- og slutevalueringer af disse strategier
- en efterfølgende justering af landestrategierne i overensstemmelse med ovennævnte evalueringer
- etablering af partnerskaber med de internationale organisationer, der har stor erfaring i at integrere kønsaspektet i projekter og programmer (31).

5.2. Tematiske programmer og andre finansielle instrumenter

Udover nationale og regionale programmer stilles andre midler til rådighed via flerårige tematiske programmer, som Kommissionen opfører under de finansielle overslag 2007-2013. Det tematiske program om investering i mennesker (32) indeholder en finansieringsramme for støtte til EU-initiativer til fordel for ligestilling og styrkelse af kvinders position. Via dette tematiske program stilles EU-midler til rådighed inden for følgende brede spektrum af interventioner:

- politisk arbejde og lobbyarbejde, der fremmer opfyldelsen af internationale tilsagn
- kapacitetsopbygning i ngo'er og foreninger, der kæmper for ligestilling og kvinders rettigheder
- forbedring af regeringernes statistiske kapacitet.

De til rådighed værende midler vil blive allokert ved hjælp af indkaldelse af forslag fra støtteberettigede organisationer og ved direkte aftaler med udvalgte partnere.

Der vil også blive ydet støtte til ligestilling ved hjælp af gennemførelsen af de tematiske programmer for miljø (33) og fødevarerikkerhed (34) og under det nye europæiske instrument for demokrati og menneskerettigheder (EIDHR II) (35) og stabilitetsinstrumentet (36).

5.3. Kontrol og opfølgning

Det er nødvendigt at kontrollere, at den nye EU-strategi giver resultater. Derfor vil Kommissionen i 2010 afholde endnu en international konference om ligestilling med deltagelse af alle større aktører (37) for at gøre status og forbedre og tilpasse strategien til ændringer i det internationale samfund. Et eksternt firma vil i 2010 og ved udgangen af 10. EUF-programmeringsrunde foretage en midtvejs- og slutevaluering af strategiens gennemførelse. Evalueringen vil omfatte en budgetanalyse ud fra et ligestillingsperspektiv af EU-støttede projekter og programmer, herunder af den generelle budgetstøtte i mindst tolv udvalgte pilotlande.

EU-delegationerne vil i tæt samarbejde med medlemsstaternes ambassader fortsat lade en vurdering af indsatsen på ligestillingsområdet i partnerlandet indgå i deres årlige rapportering. I afsnittet om ligestilling i årsberetningen om Det Europæiske Fællesskabs udviklingspolitik og gennemførelsen af bistanden til tredjelande vil der fortsat blive offentliggjort samlede oplysninger om de fremskridt, der er sket på ligestillingsområdet. EU og medlemsstaterne vil undersøge muligheden for at indføre et fælles årligt rapporteringssystem på EU-plan, som kunne omfatte kontrol af, at kønsaspektet er integreret i EU's udviklingssamarbejde.

6. KONKLUSION

Fattigdom kan kun udryddes, hvis mænd og kvinder har lige muligheder i det økonomiske og sociale liv og samme adgang til og kontrol over samfundets ressourcer. Hvis EU's partnere i udviklingslandene virkelig skal gøre fremskridt på ligestillingsområdet, må EU systematisk gøre noget for at fjerne de hindringer, der står i vejen for ligestillingen, både i udviklingslandene, men også i nogle af EU's egne mekanismer i udviklings samarbejdet. Det kan kun ske ved en øget politisk dialog, som eksplicit omhandler ligestilling, og som giver EU mulighed for at knytte forbindelser til civilsamfundets organisationer og andre organisationer, der kæmper for større ligestilling i det pågældende land.

Inden for denne ramme må det vigtigste middel til at skabe ligestilling, nemlig integration af kønsaspektet, bruges på en mere effektiv og praktisk måde, hvis man vil se reelle fremskridt på ligestillingsområdet. Særlige målrettede foranstaltninger til styrkelse af kvinders situation, som er et sekundært middel, bør supplere denne indsats og behandle strategiske emner, der har betydning for særligt udsatte gruppers vilkår og muligheder. Det gælder for begge midler, at deres anvendelse bør tage højde for og afspejle den specifikke sociale og kulturelle situation i de forskellige udviklingslande, som EU samarbejder med. Denne fremgangsmåde forudsætter, at man i samarbejdet ikke som hidtil kun fokuserer på sundhed og uddannelse, men også inddrager andre områder.

Vejen til større ligestilling er en kombination af lobbyarbejde, støtte til kvindegrupper og særlige foranstaltninger, der kan ændre kulturelle, sociale og politiske mønstre og fordelingen af den politiske og økonomiske magt. Det er uden tvivl en stor udfordring. Men EU er villig til at hjælpe partnerlandene med at fjerne de hindringer, der ligger i vejen.